

Tastbaar beleid voor de jeugdzorg



Tastbaar beleid voor de jeugdzorg

UITGEBRACHT AAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

NR.8 - OKTOBER 2022

Sociaal-Economische Raad

De Sociaal-Economische Raad (SER) adviseert het kabinet en het parlement over de hoofdlijnen van het te voeren sociaal en economisch beleid en over belangrijke wetgeving op sociaal-economisch terrein. Ook is de SER betrokken bij de uitvoering van enkele wetten.

De SER is in 1950 bij wet ingesteld. Zitting in de SER hebben vertegenwoordigers van ondernemers en van werknemers, en kroonleden (onafhankelijke deskundigen). De raad is een onafhankelijk orgaan dat door het gezamenlijke Nederlandse bedrijfsleven wordt gefinancierd.

De SER wordt bij de uitvoering van zijn functies bijgestaan door een aantal vaste en tijdelijke commissies. Enkele vaste commissies zijn onder bepaalde voorwaarden ook zelfstandig werkzaam.

Actuele informatie over de samenstelling en de werkzaamheden van de SER en zijn commissies, persberichten en het laatste nieuws zijn te vinden op de website van de SER. Ook alle adviezen die sinds 1950 zijn verschenen, zijn daar te vinden. Adviezen van de laatste jaren zijn ook in gedrukte vorm verkrijgbaar.

Wekelijks verschijnen nieuwe artikelen van het online SERmagazine op de SER-website. Daarin vindt u nieuws en achtergrondinformatie over de SER, de overleg-economie en belangrijke sociaal-economische ontwikkelingen. U kunt zich via de website ook gratis abonneren op de papieren versie van SERmagazine, die vijf keer per jaar verschijnt.

Sociaal-Economische Raad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag
T 070 3499 525
E communicatie@ser.nl
www.ser.nl

©2022, Sociaal-Economische Raad

Alle rechten voorbehouden

Overname van teksten is toegestaan onder bronvermelding

Inhoudsopgave

Advies	7
Bijlage	
Samenstelling commissie Sociale Zekerheid en Gezondheidszorg (SZG)	15



Advies

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
t.a.v. staatssecretaris de heer M. van Ooijen
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

BETREFT Aanbevelingen SER-advies jeugdzorg met spoed omzetten
 in tastbaar beleid

DEN HAAG	21 oktober 2022	E-MAIL	secretariaatz@ser.nl
ONS KENMERK	22.93953	TOESTELNUMMER	070 3499 502
BIJLAGE(N)	1		

Geachte heer van Ooijen,

De SER maakt zich grote zorgen over de huidige situatie in de jeugdzorg. Jeugdigen en hun gezinnen wachten steeds langer op hulp, professionals lopen vast in de bureaucratie en zorgaanbieders kunnen de kwaliteit en de continuïteit van jeugdzorg niet meer garanderen.

Ongeveer anderhalf jaar geleden heeft de Sociaal-Economische Raad (SER) u het briefadvies *Van systemen naar mensen*¹ aangeboden. Een briefadvies met tien aanbevelingen om de meest urgente zaken in de jeugdhulp en jeugdbescherming aan te pakken. Dit om ruimte te maken voor veranderingen voor de lange termijn houdbaarheid van de jeugdzorg.

Onlangs hebben wij met u gesproken over de manier waarop u aan de slag gaat met de aanbevelingen uit dit SER-briefadvies. Wij zijn blij te horen dat u ze zeer serieus neemt en dat zij worden meegenomen in uw beleid. Afgesproken is dat wij met u en uw ambtenaren verder in gesprek gaan over de uitwerking van de aanbevelingen en over de versnelling van de uitvoering ervan.

In gesprekken met de kinderen en professionals in de jeugdzorg geven zij ons aan in de dagelijkse praktijk nog weinig te merken van verbeteringen. Inmiddels is de nood hoger dan ooit. De raad wil met deze brief daarom de urgentie voor de problematiek in de jeugdzorg nogmaals benadrukken, en daarmee de noodzaak om met

1 SER (2021) *Advies Jeugdzorg: van systemen naar mensen. Tien aanbevelingen voor de korte termijn*, 21/05.

spoed de aanbevelingen, genoemd in ons briefadvies *Van systemen naar mensen* om te zetten in tastbaar beleid, voor de beste zorg en ondersteuning voor jeugdigen en hun gezinnen in kwetsbare situaties en voor goede arbeidsomstandigheden voor jeugdprofessionals.

Aanleiding voor deze brief: de urgentie van de actuele problemen

Op alle plekken in de keten staat de jeugdzorg onder druk. De recente *Signaalbrief Toezicht jeugdbeschermingsketen*² en het HBSC-onderzoek *Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*³ geven bijvoorbeeld zeer zorgwekkende ontwikkelingen aan. Signalen en ervaringen van de ervaringsdeskundigen, jeugdprofessionals en experts, die op 12 september jl. deel hebben genomen aan een bijeenkomst van de SER, versterken dat beeld. De jeugdprofessionals gaven aan dat zij veel collega's zien vertrekken naar andere of verwante sectoren, onder andere door de hoge werkdruk. In de gehele keten, onder andere in de crisisopvang, de hoogspecialistische jeugd ggz, de JeugdzorgPlus, de ambulante jeugdhulp en de jeugdbescherming, is de rek eruit.

De SER constateert de zorgwekkende ontwikkeling dat onderzoeken, adviezen en werkgroepen met handreikingen voor oplossingen elkaar opvolgen, maar dit nog niet heeft geresulteerd in tastbaar beleid. Het wetsvoorstel “Wet verbetering beschikbaarheid zorg voor jeugdigen” is nog niet aan de Tweede Kamer voorgelegd. Ook de begroting die op Prinsjesdag 2022 is gepubliceerd, besteedt weinig aandacht aan jeugdzorg. In het belang van de jeugdigen en de zorgprofessionals kunnen noodzakelijke veranderingen niet langer uitblijven.

Geef uitvoering aan de aanbevelingen uit het SER-advies *Van systemen naar mensen*. Wij willen u daarom met klem verzoeken om meer haast te maken met de uitwerking en uitvoering van de aanbevelingen uit het SER-briefadvies “Van systemen naar mensen”. Met deze brief willen wij u daarbij behulpzaam zijn.

Doel van dit briefadvies is om op korte termijn de meest acute problemen binnen het bestaande stelsel op te lossen. Uitvoering van deze aanbevelingen is als eerste stap noodzakelijk om ruimte te maken voor een meer fundamentele verbetering van de jeugdzorg.

2 Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid (2022) *Signaalbrief Toezicht jeugdbeschermingsketen*.

3 Sociaal en Cultureel Planbureau (2022) *Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. HBSC 2021, onderzoek van Universiteit van Utrecht, Trimbos Instituut.

De tien adviezen uit dit advies van mei 2021 luiden als volgt:

Verbetering van de hulpverlening

1. Stel de jeugdige en zijn of haar ouders in staat om echt mee te praten
2. Versterk de professionele autonomie

Samenhangend jeugdzorgaanbod

3. Versterk de expertise in lokale teams
4. Zorg voor continuïteit van zorg en een soepele overgang naar volwassenenzorg
5. Zet in op preventie en integraal werken

Governance

6. Zorg voor een passende schaalgrootte bij de inkoop, organisatie en aansturing van jeugdzorg
7. Realiseer duurzaam partnerschap met focus op samenhang in het jeugdzorgaanbod
8. Vereenvoudig en uniformeer administratieve verplichtingen

Creëren van de juiste randvoorwaarden

9. Duidelijke afspraken tussen rijk en gemeenten nodig
10. Verduidelijk het toezicht

Hoewel naast het kabinet ook andere partijen (gemeenten, jeugdzorgaanbieders) aan zet zijn bij de aanbevelingen, heeft u de verantwoordelijkheid om de randvoorwaarden te scheppen die opvolging van deze aanbevelingen mogelijk maken.

Hoewel een aantal trajecten in gang is gezet in lijn met de aanbevelingen, bespeuren wij helaas in praktijk nog geen merkbare verbeteringen.

Gezien het aantal trajecten en de benodigde integrale aanpak adviseert de SER het kabinet een coördinerend bewindspersoon te benoemen, één van bewindsliden van het kabinet of een aangewezen persoon, die mede namens de andere betrokken ministeries en met doorzettingsmacht de trajecten op elkaar afstemt en versnelt, en die als procesbewaker kan optreden.

Verminder de werkdruk van jeugdprofessionals

Door de hoge druk op de professionals is het ziekteverzuim erg hoog. De verzuimcijfers van AZW van het tweede kwartaal 2022 tonen aan dat het ziekteverzuim verder is gestegen ten opzichte van vorig jaar. Het verzuimcijfer in de sector jeugdzorg bedraagt 6,8 procent, in de sector geestelijke gezondheidszorg 6,9 procent, in de gehandicaptenzorg 8,4 procent en in het sociaal werk 7,6 procent.⁴ Dit betekent een

⁴ CBS (2022) AZW-dashboard, Ziekteverzuim, Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (AZW), <https://dashboards.cbs.nl/v3/AZWDashboard/>.

toenemende werkdruk voor de overgebleven collega's. Ondanks hun harde werk om de gaten dicht te lopen, groeien de wachtlijsten, zodat de jeugdigen in kwetsbare posities niet (tijdig) de hulp krijgen die ze nodig hebben. Dit is schadelijk voor de jeugdigen, maar ook frustrerend voor zorgprofessionals. Zij kunnen niet de hulp bieden die op dat moment nodig is. Dat is voor veel zorgprofessionals ook een reden om te vertrekken. Het is van gezamenlijk belang dat het werk in de sector goed wordt georganiseerd, en dat de beschikbare jeugdprofessionals hun werk goed kunnen uitvoeren, gesteund door de normen van hun beroepscode.

Per soort jeugdhulp c.q. jeugdbeschermingsvoorziening is een maatwerk aanpak nodig om de werkdruk te verminderen. Of het nu gaat om een standaard case-load, wachtlijstaanpak of meer collega's, er zullen keuzes gemaakt moeten worden. Geef de hulpverleners, zoals de jeugdpsychiaters, de jeugdbeschermers en anderen de zeggenschap over en het vertrouwen bij het maken van de keuzes. Zij voelen zich vaak niet erkend als professional. Ook zal het werk aantrekkelijker gemaakt moeten worden om collega's te behouden en om nieuwe collega's te enthousiasmeren voor dit mooie vak. Het tekort aan medewerkers zorgt voor concurrentie op de arbeidsmarkt en wegkopen van ervaren personeel bij (hoog)specialistische jeugdzorg en jeugdbescherming door lokale teams voor jeugdhulp.

Werkdruk wordt onder andere verhoogd door de vele administratieve verplichtingen. Steeds meer tijd gaat naar administratie en steeds minder tijd blijft over voor de jeugdige en het gezin. Het programma *Ontregel de zorg*⁵ heeft sinds 2018 veel opgehaald om de administratieve druk te verminderen. Desondanks merkt de individuele jeugdprofessional niet dat de eigen administratieve taken minder zijn geworden. Zoals een deelnemer van de jeugdzorgbijeenkomst bij de SER op 12 september jl. het verwoordde: "Elke seconde moet worden verantwoord. Per saldo wordt meer tijd besteed aan verantwoording dan dat er tijd is voor de cliënt." In ons advies *Van systemen naar mensen* (aanbeveling 8) en in deze brief, pleiten wij voor het spoedig invoeren van de voorstellen uit het programma *Ontregel de zorg*.

De toenemende vraag naar jeugdhulp en de personeelstekorten zouden naar het oordeel van de SER langs twee wegen moeten worden aangepakt: Bouwen aan een stevige lokale basisinfrastructuur én de blijvende beschikbaarheid van zorg voor de jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare posities.

5 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2018) *(Ont)regel de Zorg*, actieplan.

Ten eerste de versterking van de lokale teams, zodat de druk op de ambulante en de residentiële jeugdzorg verminderd wordt.

Versterk het lokale team met diverse expertises (aanbeveling 3 in het advies “Van systemen naar mensen”). Stel met een goede inventarisatie en analyse vast welke hulp passend is bij een jeugdige en het gezin. Dit kan leiden tot een behandelplan met een jeugdhulpaanbod, maar ook met een aanbod gericht op bijvoorbeeld scholing, werk en/of schuldsanering voor de jeugdige en/of het gezin. Zorg daarbij ook voor een goede nazorg in het lokale team, maar ook met werkgevers binnen en buiten de zorg, om terugval te voorkomen.

Een goede analyse en een werkbaar behandelplan door versterking in het lokale team en een integrale werkwijze (aanbeveling 5 in het advies *Van systemen naar mensen*), kan op deze manier leiden tot minder noodzaak om door te verwijzen naar de zwaardere hoogspecialistische zorg. Dit vermindert de wachtlijsten en op termijn ook vraag naar de zwaardere zorg.

Ten tweede moet ook extra worden ingezet op het borgen van de toegankelijkheid van de specialistische en hoogspecialistische jeugdzorg met ook daar brede vraagverheldering. Deze andere manier van werken in de jeugdketen vraagt om een transformatie in denken en handelen, in beleid en uitvoering. Een transformatie vereist daarbij een adequate en toereikende financiële ondersteuning.

De SER stelt voor om een aantal aanbevelingen (3, 5 en 8) met voorrang op te pakken om zo de werkdruk zo spoedig mogelijk te verminderen, zodat de hulp aan jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare posities op korte termijn merkbaar verbetert.⁶

Maak de inhoudelijke opgave leidend

Bij de decentralisaties, de transformatie naar passende jeugdzorg en nu ook de Hervormingsagenda zijn de financiën leidend. Het financieel kader is bepalend voor de ruimte die er is om te werken aan verbeteringen. De raad acht dit niet de juiste benadering. Een juiste benadering is de inhoudelijke opgave centraal te stellen, dus tegemoetkomen aan de urgente hulpvraag en het verlichten van de te hoge werkdruk. Van daaruit moet bekeken worden welk financieel kader adequaat en toereikend is om deze opgave te kunnen realiseren.

6 SER (2021) *Advies Aan de slag voor de zorg. Een actieagenda voor de zorgarbeidsmarkt*, 21/4.

Vanuit dit perspectief constateert de SER het volgende. In de begroting die op Prinsjesdag is gepresenteerd zit een bezuiniging van 374 miljoen euro, die mogelijk gemaakt zou moeten worden door maatregelen in de Hervormingsagenda, terwijl die agenda er nog steeds niet is. De Commissie van Wijzen heeft daarnaast alleen gekeken naar tekorten bij gemeenten en niet naar de financiële problemen bij jeugdzorgorganisaties: daar werden ook al verliezen geleden en was de caseload te hoog. Het tekort in de jeugdzorg is dus groter dan ‘alleen’ het tekort bij gemeenten. Dat wordt nu niet meegenomen in de plannen en berekeningen. Dit belemmert het oplossen van de geschetste urgente problemen.

Ten slotte

Het helpen van jeugdigen op hun weg naar het worden van een zelfstandige, zelfredzame volwassene is een prachtige taak. De zorgprofessionals hebben hun beroep in de jeugdhulp en jeugdbescherming gekozen, omdat ze juist willen werken met en tijd en aandacht willen geven aan de jeugdigen en hun gezinnen. In de huidige situatie in de jeugdzorg kan dit onvoldoende en steeds minder, waardoor jeugdigen en gezinnen in kwetsbare omstandigheden niet de hulp en zorg krijgen die ze nodig hebben. De SER heeft in 2021 in 10 aanbevelingen aangegeven hoe de zorg voor jeugdigen op korte termijn lucht kan krijgen.

Deze aanbevelingen zijn nog steeds actueel, maar wij zien dat ondanks de urgentie van de problematiek ze nog niet hebben geleid tot adequate beleidsaanpassingen. De SER is voornemens sterker te gaan monitoren of en in hoeverre de aanbevelingen uit zijn adviezen worden opgevolgd.

Een succesvolle uitwerking en invoering van een beleidsagenda voor de jeugdzorg vraagt om draagvlak onder alle betrokken partijen, en daarmee ook om betrokkenheid van alle belanghebbende partijen. Het advies dat de SER in 2021 over jeugdzorg uitbracht, en ook dit briefadvies, heeft het brede draagvlak van werkgevers en werknemers in de jeugdhulp en jeugdbescherming.

In de raadsvergadering van 21 oktober hebben de leden van de raad nog enkele suggesties meegegeven, die wij graag met u bespreken in het overleg dat binnenkort volgt.

De SER kijkt er naar uit om u nader te spreken en blijft graag bereid te kijken waar hij u kan helpen om versneld verbeteringen in de jeugdzorg te realiseren.

Met vriendelijke groet,

Kim Putters
Voorzitter SER

Een afschrift van dit advies wordt verstuurd naar minister F.M. Weerwind voor Rechtsbescherming en de Vaste Commissie van de Tweede Kamer voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport.



Bijlage

Samenstelling Commissie Sociale Zekerheid en Gezondheidszorg (SZG)

Leden

Onafhankelijke leden

prof. dr. R.J. (Romke) van der Veen (voorzitter)
 prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers
 dr. S.R.A. (Steven) van Eijck
 prof. dr. N.M. (Nicolette) van Gestel
 prof. dr. M.G. (Marieke) Knoef

Plaatsvervangend lid

prof. dr. M. (Maarten) Lindeboom

Ondernemersleden

G. (Gabriele) Kasten (VNO-NCW /
 MKB-Nederland)
 drs. G. (Guusje) Dolsma (VNO-NCW /
 MKB-Nederland)
 A. (Anthony) Stigter (VNO-NCW /
 MKB-Nederland)
 S. (Sander) Gerritsen (VNO-NCW /
 MKB-Nederland)
 P.H. (Petra) van Holst-Wormser (VNO-NCW /
 MKB-Nederland)
 ir. H.J.H. (Hans) Koehorst (LTO-Nederland)

O. (Olaf) Prinsen

W.J. (Wout) Adema

Werknemersleden

mr. E.C. (Erwin) Warschauer (CNV)
 drs. C.G. (Kitty) Jong (FNV)
 In behandeling (FNV)
 S.F. (Sacha) Heemskerk LLM (VCP)

in behandeling
 dr. H.F. (Henk) van der Velden/
 M. (Maaike) van der Aar
 K. (Kitty) Poppelaars
 A.C. (Amerik) Klapwijk MSc

Adviserende leden

dr. T.A. (Tom) van Yperen (Nederlands Jeugdinstituut)
 prof.dr. H.L.G.R. (Henk) Nies (Vilans)

Ministeriële vertegenwoordigers

R. (Renate) van Huizen (VWS)

Werkgroep Jeugdzorg

De werkgroep Jeugdzorg valt onder de Commissie Sociale Zekerheid en Gezondheidszorg (SZG)

Onafhankelijke leden

dr. S.R.A. (Steven) van Eijck (voorzitter)
prof. dr. N.M. (Nicolette) van Gestel

Werknemersleden

M. (Maaike) van der Aar (FNV)
M. (Muriel) Fukkink (FNV)
L. (Lilian) de Groot (VCP)
C. (Carina) Klinkvis (CNV)
J. (Joyce) Kuijpers (VCP)
A. (Albert) Spieseke (CNV)

Werkgeversleden

W. (Wieteke) Beernink (de Nederlandse GGZ)
A. (Angela) Bransen (Actiz)
O. (Olaf) Prinsen (Jeugdzorg Nederland)
E. (Ernst) Radius (Sociaal Werk Nederland)
M. (Maartje) van der Rijt (VGN)
L. (Lex) Staal (Sociaal Werk Nederland)
S. (Stijn) Verbruggen (Jeugdzorg Nederland)
D. (Djieweke) Verseput (de Nederlandse GGZ)

Adviserend lid

dr. T.A. (Tom) van Yperen (Nederlands Jeugdinstituut)

Secretariaat

drs. P.J. (Piet) van den Reijen
drs. M. (Masja) van den Burg
mr. R. (Rian) van Nispen
drs. A.R.G.J (Roland) Zwiers

Publicatieoverzicht

Algemeen

Publicaties van de SER verschijnen digitaal. Alle publicaties zijn te downloaden op onze website www.ser.nl. Sommige publicaties zijn in boekvorm te bestellen via communicatie@ser.nl. Van de adviezen verschijnt eveneens een Engelstalige samenvatting. Deze is te vinden op de webpagina van het desbetreffende advies en de Engelstalige website van de SER.

Adviezen

Advies Tastbaar beleid voor de jeugdzorg

2022, 24 pp., publicatienummer 22/08

Advies Reparatiebevordering

2022, n.n.b., publicatienummer 22/07

Verkenning Evenwichtig sturen op de grondstoffentransitie en de energietransitie voor brede welvaart

2022, 86 pp., publicatienummer 22/06

Advies Arbeidsmarktproblematiek maatschappelijke sectoren

2022, 44 pp., publicatienummer 22/05

Advies Grenswaarde arseen en arseenverbindingen

2022, 18 pp., publicatienummer 22/04

Advies Hybride werken

2022, 109 pp., publicatienummer 22/03

Verkenning Veelbelovend - Kansen en belemmeringen voor jongeren in 2021

2022, 146 pp., publicatienummer 22/02

Advies Coronatoegangsbewijzen

2022, 18 pp., publicatienummer 22/01

Advies Effectieve Europese gepaste zorgvuldigheidswetgeving voor duurzame ketens

2021, 24 pp., publicatienummer 21/11

Advies Werken zonder armoede

2021, 224 pp., publicatienummer 21/10

Advies Gelijke kansen in het onderwijs - Structureel investeren in kansengelijkheid voor iedereen

2021, 126 pp., publicatienummer 21/09

Advies Sociaal-economisch beleid 2021-2025 - Zekerheid voor mensen, een wendbare economie en herstel van de samenleving

2021, 45 pp., publicatienummer 21/08

Een kansrijke start voor alle kinderen - Naar inclusieve en toegankelijke voorzieningen voor kinderen van 0-13 jaar

2021, 28 pp., publicatienummer 21/07

Verkenning Naar duurzame toekomstperspectieven voor de landbouw
2021, 68 pp., publicatienummer 21/06

Advies Jeugdzorg: van systemen naar mensen - Tien aanbevelingen voor de korte termijn
2021, 70 pp., publicatienummer 21/05

Advies Aan de slag voor de zorg - Een actieagenda voor de zorgarbeidsmarkt
2021, n.n.b., publicatienummer 21/04

Advies Jongenplatform Studeren zonder druk - Voorstel voor een nieuw stelsel van studiefinanciering
2021, 150 pp., publicatienummer 21/03

Advies Grenswaarde voor soja-allergenen
2021, 26 pp., publicatienummer 21/02

Advies Reshoring
2021, 28 pp., publicatienummer 21/01

Advies Private Scholingsmiddelen
2020, 90 pp., publicatienummer 20/10

Verkenning Platformeconomie
2020, 180 pp., publicatienummer 20/09

Advies Samen naar duurzame ketenimpact - Toekomstbestendig beleid voor internationaal MVO
2020, 92 pp., publicatienummer 20/08

Advies Biomassa in balans - Een duurzaamheidskader voor hoogwaardige inzet van biogrondstoffen
2020, 170 pp., publicatienummer 20/07

Advies Markt voor persoonlijke dienstverlening in internationaal perspectief - Varianten en denkrichtingen
2020, 102 pp., publicatienummer 20/06

Advies Directe import van buiten de EU - Gelijke bescherming én gelijk speelveld!
2020, 70 pp., publicatienummer 20/05

Verkenning & advies Biomonitoring en sensing - Gezondheid en privacy op de werkvloer centraal
2020, 96 pp., publicatienummer 20/04

Advies Bevorderen van deelname medewerkers aan or
2020, 46 pp., publicatienummer 20/03

Verkenning Zorg voor de toekomst - Over de toekomstbestendigheid van de zorg
2020, 238 pp., publicatienummer 20/02

Verkenning Volatiliteit Nederlandse economie nader bezien
2020, 142 pp., publicatienummer 20/01

Advies Grenswaarde voor dieselmotorenemissie (DME)
2019, n.n.b., publicatienummer 19/17

Advies Inventarisatie leven lang ontwikkelen in sociale zekerheid
2019, 54 pp., publicatienummer 19/16

Advies Strategische agenda hoger onderwijs
2019, 28 pp., publicatienummer 19/15

Rapporten

Verbreiding en versterking financiering mkb

2014, 80 pp., ISBN 978-94-6134-067-2

Energieakkoord voor duurzame groei

2013, 146 pp., ISBN 978-94-6134-057-3

Nederlandse economie in stabiel vaarwater: een macro-economische verkenning

2013, 64 pp., ISBN 978-94-6134-052-8

Engelstalige publicaties

TTIP - Transatlantic Trade and Investment Partnership

2016, 196 pp., ISBN 978-94-6134-081-8, ordeno. 16/04E

The power of consultation: The Dutch consultative economy explained

General brochure, 2010, 34 pp., ISBN 978-94-6134-011-5

Europe 2020: The New Lisbon Strategy

Abstract, 2009, 40 pp., ISBN 90-6587-991-9, ordeno. 2009/04E

Social and Economic Council's Statement on International Corporate Social Responsibility

Statement, 2008, 91 pp., ISBN 90-6587-983-8

On sustainable globalisation: A world to be won

Abridged version, 2008, 132 pp., ISBN 90-6587-979-X, ordeno. 2008/06E

Colofon

Uitgave

Sociaal-Economische Raad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

T 070 3499 525

E communicatie@ser.nl

www.ser.nl

Tekst

Samenstelling Commissie Sociale Zekerheid en Gezondheidszorg (SZG)

Fotografie

Omslag: i-Stock

Vormgeving en druk

2D3D, Den Haag (basisontwerp);

SER, afdeling Communicatie, Grafische vormgeving

© 2022, Sociaal-Economische Raad

Alle rechten voorbehouden

Overname van teksten is toegestaan onder bronvermelding.



Contactgegevens

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

T 070 3499 525

E communicatie@ser.nl

www.ser.nl